

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Joanna Kurpierz
Sędziowie :	SA Monika Dembińska SO del. Tomasz Ślęzak (spr.)
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 31 października 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa J. B.

przeciwko (...) Spółdzielni (...)

(...) w M.

o stwierdzenie nieważności uchwały

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej

z dnia 11 kwietnia 2012 r., sygn. akt I C 36/12

1) zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) ustala, iż uchwała Walnego Zgromadzenia Członków (...) Spółdzielni (...) (...) w M. z dnia 9 września 1995 r. , w części w jakiej dotyczy § (...) punktu (...) Statutu tej Spółdzielni, jest nieważna,

b) oddala powództwo w pozostałej części,

c) znosi wzajemnie między stronami koszty procesu;

2) oddala apelację w pozostałym zakresie;

3) znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód J. B. wniósł o stwierdzenie nieważności § (...)pkt (...)statutu pozwanej (...)Spółdzielni (...) w M. i zasądzenie kosztów procesu. Podniósł, że zapis ten wykluczający członków będących emerytami i rencistami, kobiet na urlopiach macierzyńskich i wychowawczych, członków odbywających ćwiczenia wojskowe oraz zwolnionych ze świadczenia pracy, nie wlicza się do liczby członków wymaganej do ważności podejmowanych uchwał, uważa za dyskryminujący, a uchwały podejmowane bez ich udziału są niepraworządne.

W piśmie procesowym z dnia 9 marca 2012 r. powód rozszerzył żądanie pozwu, domagając się również stwierdzenia nieważności postanowienia § (...) pkt (...) lit. (...) statutu pozwanej spółdzielni i twierdząc, że jest on obejściem ustawy. Podniósł, że zapis ten godzi w podstawowe regulacje ustawy o spółdzielniach do jakich należy ściśle rozgraniczenie kompetencji organów spółdzielni oraz że zarząd nadużywał możliwości przyznanej mu w tym postanowieniu statutu.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o jego oddalenie i zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu. Podniosła, że zapis (...) Statutu (...) Spółdzielni (...) w M. jest zgodny z przepisem art. 162 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o spółdzielniach i nie pozbawia członków będących emerytami lub rencistami prawa głosu na walnym zgromadzeniu, a jedynie reguluje kwestię wpływu ich nieobecności na walnym zgromadzeniu na jego ważność i zdolność podejmowania uchwał. Odnosząc się do rozszerzonego żądania strona pozwu, już w toku procesu, pozwana podniosła, że wnosi także w tym zakresie o oddalenie powództwa, bowiem zaskarżone postanowienie statutu nie jest sprzeczne z prawem spółdzielczym.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 197 złotych tytułem kosztów procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, że statut pozwanej spółdzielni w wersji znowelizowanej, został zatwierdzony uchwałą nr (...) podjętą przez walne zgromadzenie spółdzielni w dniu 9 września 1995 r. Statut został zarejestrowany w Krajowym Rejestrze Sądowym postanowieniem Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 8 marca 1996 r. Do roku 2010 miały miejsce zmiany niektórych postanowień statutu, lecz postanowienia objęte pozwem nie uległy zmianie. Zgodnie z § (...) pkt (...) statutu pozwanej, członków będących emerytami i rencistami, kobiet na urlopie macierzyńskim i wychowawczym, członków odbywających służbę wojskową lub ćwiczenia wojskowe oraz zwolnionych ze świadczenia pracy nie wlicza się do liczby członków wymaganej do ważności podejmowanych uchwał. Natomiast zgodnie z postanowieniem § (...) pkt (...) lit. (...) tego statutu, do zarządu należy podejmowanie decyzji nie zastrzeżonych do właściwości innych organów spółdzielni, a w szczególności podejmowanie decyzji we wszelkich sprawach niecierpiących zwłoki lub uzasadnionych koniecznością gospodarczą, na podstawie upoważnienia przez walne zgromadzenie lub radę.

W oparciu o te ustalenia, Sąd pierwszej instancji uznał, że powód domagał się ustalenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia, która przyjęła statut, ponieważ ustawa prawo spółdzielcze przewiduje jedynie tego rodzaju powództwo w przypadku sprzeczności uchwały z ustawą. Przy takim założeniu, w ocenie tego Sądu, uchwała walnego zgromadzenia pozwanej spółdzielni nr (...) z dnia 9 września 1995 r., która zatwierdziła statut w brzmieniu obejmującym dwa kwestionowane przez powoda postanowienia, nie jest sprzeczna z ustawą. Odnosząc się do postanowienia § (...) pkt (...)statutu, Sąd Okręgowy stwierdził, iż stanowi on (przynajmniej częściowo) powtórzenie przepisu ustawy prawo spółdzielcze - art. 162 § 1. Natomiast § (...) pkt (...) lit. (...), nie jest on sprzeczny z ustawą, należy mieć bowiem na uwadze treść całego statutu, w szczególności regulację zawartą w § (...), określającą sprawy należące do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia. Takimi sprawami są między innymi podejmowanie uchwał w sprawie zbycia nieruchomości, zbycia zakładu lub innej wyodrębnionej jednostki organizacyjnej. Ta regulacja zawiera powtórzenie przepisu art. 38 § 1 pkt. 5 ustawy. Kwestionowane przez powoda postanowienie § (...) ust. (...) litera (...) statutu, wyraźnie przewiduje możliwość podejmowania przez zarząd decyzji we wszelkich sprawach niecierpiących zwłoki lub uzasadnionych koniecznością gospodarczą ale, co podkreślił Sąd Okręgowy, w sprawach niezastrzeżonych do właściwości innych organów. Wbrew stanowisku powoda, zdaniem tego Sądu, ten zapis statutu nie przyznaje zarządowi spółdzielni prawa do podejmowania decyzji w sprawach dotyczących

np. zbycia nieruchomości bez upoważnienia walnego zgromadzenia. Nawet w sytuacji niecierpiącej zwłoki zarząd nie ma takiej możliwości, bowiem kwestionowane przez powoda postanowienie statutu wyraźnie wyklucza taką możliwość w odniesieniu do spraw należących do wyłącznej kompetencji walnego zgromadzenia, a takimi sprawami są między innymi sprawy dotyczące zbycia nieruchomości. Regulacja przyjęta w § (...) pkt (...) lit. (...) statutu pozwanej Spółdzielni jest więc zgodna z przepisami prawa spółdzielczego, bowiem to właśnie zarząd ma podejmować te decyzje, które nie są zastrzeżone dla innych organów spółdzielni. Wątpliwości co do zgodności postanowienia statutu w zakresie litery "(...)" byłyby jedynie wówczas, gdyby na początku ust. (...) tego paragrafu nie było sformułowania, że do zarządu należy podejmowanie decyzji nie zastrzeżonych do właściwości, innych organów spółdzielni. Skoro takie sformułowanie istnieje, to kwestionowane postanowienie Statutu nie jest sprzeczne z ustawą, a w istocie zawiera powtórzenie i uszczegółwienie przepisu art. 48 § 2 ustawy.

Jako podstawa orzeczenia o kosztach wskazane zostały przepisy art. 98 i 99 k.p.c., oraz § 11 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

W apelacji od tego wyroku, powód zarzucił naruszenie prawa materialnego, w szczególności art. 58 § 1 k.c., przez przyjęcie, że zakwestionowane przez niego postanowienia statutu są zgodne z ustawą oraz naruszenie prawa procesowego (art. 227 k.p.c.) mające wpływ na treść wyroku poprzez nie dopuszczenie dowodów wnioskowanych przez powoda.

Powołując te zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa lub o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Pozwana w odpowiedzi na apelację, deklarując dostosowanie pierwszego z zakwestionowanych postanowień statutu (§ (...) pkt (...)), wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Na wstępie powtórzyć należy rozważania dotyczące dopuszczalności powództwa i jego właściwego kształtu, co w okolicznościach tej sprawy, pozostaje analogiczne do toczącej się już pomiędzy stronami sprawy zakończonej prawomocnie wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 października 2011 r. (sygn. akt I A Ca 596/11). Przedmiotem rozpoznania w sprawie niniejszej było także żądanie powoda stwierdzenia nieważności uchwały walnego zgromadzenia z dnia 9 września 1995 r. zmieniającej statut pozwanej w § (...) pkt (...) i § (...) pkt (...) lit. (...). Po nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122, poz. 1024), która weszła w życie dnia 22 lipca 2005 r., w przypadku sprzeczności uchwały walnego zgromadzenia z ustawą Prawo spółdzielcze przewiduje ogólną sankcję nieważności uchwały (art. 42 § 2 ustawy z 1982 r. – Prawo spółdzielcze). W tym wypadku, właściwe jest więc tylko powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały oparte na art. 189 k.p.c. Powództwo o uchylenie uchwały walnego zgromadzenia przysługuje wtedy, gdy opiera się na sprzeczności uchwały z postanowieniami statutu, bądź dobrymi obyczajami lub gdy godzi w interesy spółdzielni albo gdy uchwała miała na celu pokrzywdzenie członka i jest to regulacja zawarta w art. 42 § 3 ustawy z 1982 r. – Prawo spółdzielcze (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2010 r., I CSK 476/09 lex nr 737242). To istotne rozgraniczenie, ze wskazaniem że w sprawie chodzi o ten pierwszy rodzaj uchwał i zastosowanie art. 42 § 2 ustawy Prawa spółdzielczego, w obecnym brzmieniu, ma znaczenie o tyle, iż nie może być wątpliwości, że powoda nie obowiązywał tryb zaskarżania uchwał przewidziany w art. 42 § 3-8 Prawa spółdzielczego, w szczególności przewidziane tam terminy, co biorąc pod uwagę datę wprowadzenia do statutu zakwestionowanego zapisu, mogło być przedmiotem kontrowersji. W doktrynie i w judykaturze dominuje pogląd, iż tego typu uchwały, jak ta zaskarżona przez powoda, są w istocie czynnościami prawnymi. Przy odrzuceniu tzw. teorii normatywnej statutu okoliczność, że jego zmiana została zarejestrowana nie eliminuje ewentualnej nieważności uchwały, ponieważ rejestracja wadliwego statutu, wynikająca z przeoczenia przez sąd rejestrowy jego braków, nie sanuje niezgodności jego z prawem lub zasadami współżycia społecznego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2002 r., III

CKN 989/00 i z dnia 20 listopada 2002 r., V CKN 1474/00-nie publ., z dnia 4 sierpnia 1992 r., I CRN 113/92, OSNCP 1993, nr 5, poz. 86). Uchwały organów spółdzielni, rodzące skutki cywilno-prawne podlegają, jako czynności prawne, odpowiednim przepisom. Uchwały te nie mogą, podobnie jak inne czynności prawne, naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących, a takim jest art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego w obecnym brzmieniu. W takim wypadku członek spółdzielni może zatem wystąpić z powództwem o ustalenie nieważności uchwały ze skutkiem *ex tunc* i nie wiąże go terminy do zaskarżania uchwał w sytuacjach przewidzianych w art. 42 § 3 Prawa spółdzielczego.

Powołując te wstępne uwagi, należy zatem dokonać oceny nie tyle zgodności zakwestionowanych postanowień statutu z ustawą, co ocenić ważność uchwały zatwierdzającej statut w tym zakresie. Prowadzi to oczywiście w konsekwencji do oceny ważności konkretnych i będących przedmiotem tego postępowania zapisów statutu, ale przez pryzmat roszczenia przewidzianego w art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego.

Ocena ta powinna być zróżnicowana. W odniesieniu do § (...) pkt (...) statutu (uchwały zatwierdzającej statut w tym zakresie) należy dojść do wniosku, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, że zapis ten nie jest zgodny z art. 162 Prawa spółdzielczego. W § (...) tego artykułu przewidziano, że członkowie spółdzielni będący emerytami lub rencistami zachowują prawa członkowskie przewidziane w statucie, a w § (...), że członków o których mowa, nieobecnych na walnym zgromadzeniu nie wlicza się do liczby członków wymaganej w statucie dla ważności podejmowanych uchwał. Statut pozwanej spółdzielni, zatwierdzony uchwałą zaskarżona w tej części nie zawiera istotnego elementu tej ustawowej regulacji, mianowicie brak w § (...) pkt (...) statutu wyrazu „nieobecnych” co w oczywisty sposób zmienia tę regulację wewnątrzspółdzielczą i czyni ten zapis statutu niezgodnym z ustawą. Wobec tego, że pozwana spółdzielnia przyznała tę okoliczność w toku postępowania, także w odpowiedzi na apelację, dalsze rozważania w tym kierunku należy uznać za zbędne. Apelacja w tym zakresie zasługiwała na uwzględnienie, o czym rozstrzygnięto w punkcie 1 lit. a wyroku, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

W odniesieniu natomiast do § (...) pkt (...) lit. (...) statutu pozwanej, z którego wynika, że do zarządu należy podejmowanie decyzji nie zastrzeżonych do właściwości innych organów spółdzielni, a w szczególności, między innymi, podejmowanie decyzji we wszelkich sprawach nie cierpiących zwłoki lub uzasadnionych koniecznością gospodarczą, na podstawie upoważnienia przez walne zgromadzenie lub radę, uznać należało, iż taki kształt tego zapisu, który należy interpretować w ten sposób, że podejmowanie wymienionych w nim decyzji, dotyczy decyzji wyłącznie innych niż zastrzeżone dla pozostałych, poza zarządem, organów spółdzielni, nie pozostaje w sprzeczności zarówno z przepisami ustawy Prawo spółdzielcze, jak i pozostałymi zapisami statutu pozwanej. W tym zakresie należy zgodzić się z argumentami Sądu pierwszej instancji zawartymi w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku ale, co raz jeszcze należy podkreślić, tylko przy takiej właśnie interpretacji zakwestionowanego postanowienia statutu (§ (...) pkt (...) lit. (...)). Każda zatem próba nadużywania tego zapisu i podejmowania przez zarząd decyzji w tym trybie, które zastrzeżone zostały do właściwości innych niż zarząd organów pozwanej, powinna być uznana za działanie niezgodne z prawem.

Na koniec należy odnieść się do zarzutu apelacji naruszenia prawa procesowego. W tym zakresie, za trafne należy uznać stanowisko Sądu pierwszej instancji, zarówno co do potrzeby przeprowadzenia wymienionych w apelacji dowodów, jak i przede wszystkim możliwości ich dopuszczenia. Nie ulega wątpliwości, że kserokopie pism na które zamierzał powoływać się powód nie miały waloru dokumentów, z przyczyn na które wskazał Sąd Okręgowy i tę argumentację należy w całej rozciągłości zaakceptować.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny, na podstawie powołanego już przepisu art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżonych wyrok, a na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację w pozostałym zakresie. O kosztach postępowania zarówno przed Sądem pierwszej instancji, jak i postępowania apelacyjnego, orzeczono w oparciu o art. 100 k.p.c., znosząc te koszty wzajemnie.